

DATUM
2020-12-11
ERT DATUM
2020-09-24

DIARIENR
2020/180-4
ER BETECKNING
I2020/02346

Regeringskansliet
Infrastrukturdepartementet
103 33 Stockholm

SOU 2020:55 Innovation genom information

Statskontoret redovisar i detta remissvar sina synpunkter på huvudbetänkandet från Öppna data-utredningen.

Statskontorets övergripande bedömning

Statskontoret delar i huvudsak utredningens bedömningar och utgångspunkter i sakfrågorna. Vi delar särskilt utgångspunkten att inte ålägga myndigheter eller offentliga företag generella skyldigheter i en sådan utsträckning att kärnverksamheten påverkas. Detta är i linje med Statskontorets tidigare utredningar som har visat att många myndigheter saknar resurser för att tillgängliggöra information.¹ Vi anser istället att styrningen och arbetet med öppna data bör fokusera på de myndigheter som har särskilt värdefulla datamängder. Det är också ofta myndigheter som har informationsförsörjning som sitt huvuduppdrag. Vi har tidigare konstaterat att det finns utvecklingspotential när det gäller just dessa myndigheters arbete med öppna data.²

Statskontoret välkomnar också generellt en tydligare lagstiftning och hur den ska tolkas i relation till annan nationell lagstiftning. Vi har däremot inte kompetens att närmare ta ställning till utredningens bedömningar och förslag som rör författningsförslag (kapitel 1) och hur lagstiftning ska tolkas och tillämpas (kapitel 8–10). Det gäller även de förslag som rör handläggningen och besluten kring vidareutnyttjande av information (kapitel 12–13), villkor och avtal om exklusiva rättigheter (kapitel 15), samt skydd för information (kapitel 17). Statskontoret avstår därmed från att lämna synpunkter på dessa förslag.

¹ Se Statskontoret 2018:2, *Den offentliga förvaltningens arbete med att tillgängliggöra offentlig information*; Statskontoret 2018:6, *Hinder för att använda myndigheternas öppna data*.

² Statskontoret 2018:2, s. 71.

Statskontoret *tillstyrker* förslagen om att

- införa en ny lag om öppna data och vidareutnyttjande av information,
- offentliga aktörer bör göra information tillgänglig på eget initiativ,
- offentliga aktörer ska tillhandahålla information i format som är öppna, maskinläsbara, tillgängliga och sökbara, tillsammans med tillhörande metadata,
- offentliga aktörer ska tillhandahålla särskilt värdefulla datamängder och dynamiska data i maskinläsbart format via lämpliga gränssnitt och, om det är ändamålsenligt, för bulknedladdning,
- rätten att ta ut avgifter inte bör följa av nya lagen, och att
- ett begränsat krav på förteckning över särskilt intressant information bör införas i den nya lagen.

Vidare *tillstyrker* Statskontoret *samtliga förslag under avsnitt 14.6* (olika avgiftsprinciper).

Statskontoret *avstyrker* förslaget som innebär att

- Myndigheten för digital förvaltning (Digg) ska få i uppdrag att främja tillämpningen av den nya lagen.

Statskontorets bedömning av enskilda förslag

En ny lag om öppna data och vidareutnyttjande av information

Statskontoret tillstyrker förslaget

Statskontoret anser att förslaget är väl motiverat, bland annat mot bakgrund av att en ny lag kan öka tydligheten inom området. Vi har tidigare sett att PSI-lagen har haft begränsad effekt och att myndigheter, kommuner och regioner har efterfrågat en ökad tydlighet, bland annat vad gäller vilka krav som de är ålagda.³

Statskontoret anser samtidigt att det finns en risk att lagen i sig inte räcker för att driva utvecklingen i den hastighet som regeringen önskar. Vi har tidigare konstaterat att många myndigheter saknar incitament för att driva arbetet med att tillgängliggöra information på egen hand. Våra studier visar att regeringen behöver tillämpa en mer precis styrning gentemot de myndigheter som regeringen bedömer har särskilt värdefull information, till exempel i form av särskilda uppdrag, återrapporteringskrav eller genom att ta upp frågan i myndighetsdialoger.⁴

³ Statskontoret 2018:2, s. 73.

⁴ Statskontoret 2018:6, s. 43–48.

Offentliga aktörer bör göra information tillgänglig på eget initiativ

Statskontoret tillstyrker förslaget

Statskontoret instämmer i utredningens bedömning att ett generellt krav på myndigheter och offentliga aktörer att göra information tillgänglig på eget initiativ riskerar att få alltför negativa konsekvenser, eftersom resurser då måste tas från kärnverksamheten. Detta gäller särskilt små myndigheter och kommuner som ofta har begränsade resurser eller begränsad kunskap.⁵

Samtidigt visar Statskontorets tidigare uppföljningar att tillgängliggörande av öppna data sällan är något som myndigheterna själva prioriterar. Utredningens förslag om ett handlingsdirigerande direktiv som förtydligar att myndigheter och offentliga företag *bör* göra information tillgänglig kan medföra en ökad tydlighet och prioritering av området. Statskontoret anser dock att regeringen även särskilt kan behöva styra vissa myndigheter att arbeta mer proaktivt med tillgängliggörandet av öppna data, till exempel genom regeringsuppdrag. Vi har tidigare sett att myndigheter som har fått uppdrag inom området också arbetar mer aktivt med att vidareutnyttja information.⁶ Att vissa myndigheter har särskilt värdefull information talar även för en mer riktad styrning.

Informationen ska tillhandahållas i visst format

Statskontoret tillstyrker förslagen om att

- offentliga aktörer ska tillhandahålla information i format som är öppna, maskinläsbara, tillgängliga och sökbara, tillsammans med tillhörande metadata,
- offentliga aktörer ska tillhandahålla särskilt värdefulla datamängder och dynamiska data i maskinläsbart format via lämpliga gränssnitt och, om det är ändamålsenligt, för bulknedladdning.

Statskontoret anser att öppna, digitala och strukturerade format är en förutsättning för att information ska kunna vidareutnyttjas och det samhällsekonomiska värdet av öppna data ska kunna realiseras. Det gäller särskilt värdefulla datamängder. Men vi instämmer även i utredningens bedömning att detta bör göras utifrån en lämplighetsbedömning, eftersom det kan vara betungande att strukturera och formatera information.

Statskontoret *avstår från att ta ställning* till utredningens övriga förslag om när och hur viss information ska tillhandahållas (avsnitt 11.4–5) eftersom vi inte har kompetens att göra en närmare bedömning.

⁵ Statskontoret 2018:2.

⁶ Ibid., s. 43.

Rätten att ta ut avgifter bör inte följa av nya lagen

Statskontoret tillstyrker förslaget

Statskontoret instämmer i utredningens bedömning att rätten att ta ut en avgift för öppna data bör följa av annan nationell lagstiftning. Vi anser dock att det är viktigt att fortsatt se över avgiftsförordningen, för att uppnå en bättre harmonisering mellan bestämmelser i nationell rätt och EU-direktivets avgiftsprinciper. Vi har tidigare sett att det finns en viss osäkerhet kring hur avgifter ska beräknas i den offentliga förvaltningen och att det efterfrågas en tydligare reglering.⁷

Olika avgiftsprinciper

Statskontoret tillstyrker samtliga förslag under avsnitt 14.6

Statskontoret instämmer generellt i utredningens bedömning vad gäller vilka olika avgiftsprinciper som ska gälla för information, samt för vilka aktörer och i vilka fall marginalkostnadsprincipen och full kostnadstäckning ska få gälla. Vi anser att utredningens förslag är väl motiverade utifrån vad EU:s öppna data-direktiv anger. Nedan utvecklar vi våra synpunkter gällande ett av förslagen närmare.

Regeringen ska få undanta myndigheter från kravet att tillhandahålla särskilt värdefulla datamängder kostnadsfritt

Statskontoret instämmer i utredningens bedömning att regeringen bör undanta myndigheter från kravet att tillhandahålla särskilt värdefulla datamängder kostnadsfritt under en period om högst två år, om avgiftsfrihet får stora ekonomiska konsekvenser för myndigheten. Vår bild är att flera av de informationsförsörjande myndigheterna strävar efter att tillhandahålla data helt avgiftsfritt men att de saknar resurser för det i dagsläget.⁸

Samtidigt är det välkänt att avgifter har stor betydelse för användarnas vilja att nyttja information och att efterfrågan på offentlig information är priskänslig. Vi vill därför understryka att regeringen behöver se över och fastställa nya finansieringsformer för de myndigheter som till stor del är avgiftsberoende vad gäller informationsförsörjning. Vi anser att det är rimligt att regeringen, i enlighet med EU-direktivet, ger myndigheterna en omställningsperiod om cirka två år för att säkra omställningen av sin verksamhet till ökad anslagsfinansiering. Det ger samtidigt regeringen möjlighet att se över och tillämpa nya finansieringslösningar.

⁷ Statskontoret 2018:2, s. 35.

⁸ Statskontoret 2018:6, s. 42.

Ett begränsat krav på förteckning över särskilt intressant information

Statskontoret tillstyrker förslaget

Statskontoret delar utredningens bedömning att det inte bör genomföras ett tvingande krav på att publicera en förteckning över *all* information som kan göras tillgänglig för vidareutnyttjande. Statskontoret har tidigare pekat på att få myndigheter, kommuner eller regioner prioriterar att publicera en sådan förteckning trots att det är en skyldighet enligt PSI-lagen.⁹ Som utredningen lyfter fram kan det dessutom innebära en administrativ belastning. Statskontoret instämmer därför i att det är mer rimligt att begränsa kraven, som innebär att information av *särskilt* intresse för vidareutnyttjande ska publiceras digitalt i en särskild förteckning.

Digg ska få i uppdrag att främja tillämpningen av den nya lagen

Statskontoret avstyrker förslaget

Statskontoret anser att uppgiften att främja tillämpningen av öppna data-lagen redan idag ryms inom Digg:s instruktionsenliga uppdrag, som bland annat innebär att främja tillgängliggörandet av öppna data och vidareutnyttjande av handlingar. Vi anser därmed inte att myndighetens instruktion behöver förtydligas ytterligare genom att explicit koppla främjandet till en lag. Om regeringen ser behov av att förtydliga myndighetens uppdrag inom området, till exempel genom insatser för att främja och tillämpa den nya lagen, kan det vara mer lämpligt att göra detta i form av regeringsuppdrag eller särskilda återrapporteringskrav i myndighetens regleringsbrev.

Vi instämmer dock i utredningens bedömning att det finns behov av mer långsiktiga medel för Digg:s arbete med att främja arbetet med vidareutnyttjandet av information i den offentliga förvaltningen, till exempel genom juridiskt och tekniskt stöd till offentliga aktörer. Eftersom främjandet av området är en instruktionsenlig uppgift, med behov av långsiktighet och kontinuitet, bör den inte finansieras genom tillfälliga uppdragsmedel. Vi har dock svårt att ta ställning till utredningens förslag att öka Digg:s anslag med 12,5 miljoner kronor för att hantera uppgiften, då vi saknar en tydligare analys och motivering av just denna summa.

Statskontoret *avstår från att lämna synpunkter* vad gäller övriga förslag i kapitel 16 (utökad föreskriftsrätt för Digg, samt redovisningsskyldigheten gällande avgifter). Statskontoret har svårt att närmare bedöma hur dessa frågor ska regleras.

⁹ Statskontoret 2018:2, s. 31.

Generaldirektör Annelie Roswall Ljunggren har beslutat i detta ärende.
Utredningschef Matilda Ardenfors och utredare Gabriella Jansson, föredragande,
var närvarande vid den slutgiltiga handläggningen.

Annelie Roswall Ljunggren

Gabriella Jansson